

XALQARO RO'YXATGA OLISH TARTIBI VA UNING TIZIMLARI

To'xtayev Vahob Oripovich

Toshkent davlat yuridik universiteti magistranti

Savdo belgisini (brend, tovar belgisi, logotip) xalqaro ro'yxatga O'zbekiston Respublikasida ham, chet elda ham intellektual mulk obyektiga egasining mutlaq huquqlarini himoya qilish imkonini beradi.

Tovar belgisiga bo'lgan mutlaq huquq uni davlat ro'yxatidan o'tkazish asosida vujudga keladi. Tovar belgisi (tovar belgisi) u ro'yxatdan o'tgan mamlakat hududida amal qiladi. Agar kompaniyaning tijorat manfaatlari O'zbekiston Respublikasi chegarasidan tashqariga chiqsa, u holda siz o'zingizni qiziqtirgan barcha mamlakatlarda tovar belgisini ro'yxatdan o'tkazish zarur bo'ladi.

Tovar belgisini xalqaro ro'yxatga olishning ikki yo'li mavjud:

Hududida o'z tovar belgisini targ'ib qilmoqchi bo'lgan har bir davlatning milliy Patent idorasiga murojaatlar orqali:

Madrid tizimi protseduralari bo'yicha xalqaro tovar belgisini ro'yxatdan o'tkazish (70 dan ortiq mamlakatlarda) amal qiladi.

Har bir tizim o'zining ijobiy va salbiy tomonlariga ega. "Intellektual mulk" kompaniyasining patent vakillari bo'lajak xalqaro ro'yxatga olishning har bir holatini alohida ko'rib chiqadilar. Intellektual mulk obyektiga va ro'yxatdan o'tish tartibiga qarab, kompaniya mutaxassislari narx va shartlar bo'yicha maqbul bo'lgan ro'yxatga olish dasturini ishlab chiqadi, unga quyidagilar kiradi:

Ro'yxatga olingan obyektlarning tegishli davlatning avtomatlashtirilgan ma'lumotlar bazasida intellektual mulk obyektini dastlabki tekshirish. Maqsad - ixtiro, sanoat namunasi va boshqa obyektlar ro'yxatga olinishi kerakligi to'g'risida ma'lumotlarni olish. Buning uchun kompaniya mutaxassislari boshqa ro'yxatga olingan obyektlar bilan o'xshashliklarni tahlil qiladi, ularni taqqoslaydi, farqlarini aniqlaydi, rasmiy xulosa beradi;

Xalqaro ro'yxatga olish to'g'risidagi arizani tayyorlash va topshirish (umumiyyuddati – 10 ish kuni), taqdim etilgan arizani ko'rib chiqishning himoya hujjati berilgunga qadar yoki ekspert qarori olinganigacha bo'lgan butun muddat davomida ish yuritishdir;

Xalqaro tartibda ro'yxatdan o'tgan tovar belgisi, sanoat namunasi, foydali model yoki ixtiro uchun qo'shimcha himoya olish mumkin bo'lgan mamlakatlar sonining ko'payishiga xizmat qiladi.

Bunda tovar belgisini ro'yxatdan o'tkazuvchining intellektual mulk obyektiga egaligi muhim ahamiyat kasb etadi.

Intellektual mulk - inson aql-zakovoti mahsuli sifatida yaratilgan asarga nisbatan "mutlaq iqtisodiy" huquqlarni beradi va mulkdor foydalanish, foydalanish huquqini berish yoki berishni rad etish huquqiga ega. Ruxsatsiz foydalanishdan himoyalanish

huquqi muallifning g'oyasi emas, balki g'oyaning (ya'ni so'zlar, rang, musiqa) ifodasıdır. Turli yurisdiktsiyalarda intellektual mulkni himoya qilishning turli mexanizmlari mavjud, ammo asosiy umumiy tamoyillarni tushunish uchun unitar yondashuv mavjud.

Masalan, "Egalik" - Intellektual mulk obyektlariga egalik huquqi muallifga tegishli bo'lib, himoyani muayyan asarning muallifi, yaratuvchisi yoki ishlab chiqaruvchisi yoki shartnama imzolangandan keyin huquq o'tgan mulkdor, shuningdek ish beruvchi ishtirok etgan hollarda ish beruvchi va xodim yoki hatto jamoaviy boshqaruvni amalga oshiruvchi tashkilotlar tomonidan ham amalga oshiriladi. Egasiga berilgan mutlaq iqtisodiy huquqlar qatoriga ko'paytirish, tarqatish, ijaraga berish va ijaraga berish, asarni ommaga taqdim etish (ya'ni litsenziyalash), tarjima qilish va moslashtirish huquqi kiradi.

Biroq, ushbu eksklyuziv huquqda ma'lum cheklovlar va istisnolar mavjud. Bunday cheklovlar qonunlar, sud va ma'muriy qarorlar matnlari va ba'zi mamlakatlarda moddiy tashuvchiga yozilmagan asarlarning bir qator toifalariga nisbatan qo'llaniladi. Bundan tashqari, maxsus ekspluatatsiya usullari ruxsatsiz ishlatilishi mumkin, xususan, "bepul foydalanish uchun" ta'lim, iqtibos keltirish, shaxsiy foydalanish, nogironlar manfaati uchun foydalanish, ko'r va zaif ko'rish uchun ko'paytirish, yangiliklar reportaji, shuningdek, "adolatli xulq-atvor" (ba'zi mamlakatlarda tan olingan) va "ixtiyoriy bo'limgan litsenziyalar" jamoat ehtiyoji bo'lgan hollarda, lekin egasiga kompensatsiya to'lash majburiyati bilan foydalniladi.

Bir yoki bir nechta xorijiy davlatlar hududida faoliyat yuritayotganda, milliy patentning mavjudligi sizning intellektual mulkingizni himoya qilishga yordam bermaydi. Biroq, xalqaro miqyosda bir asrdan ko'proq vaqt davomida intellektual mulk huquqlarini ro'yxatga olish va himoya qilish imkonini beruvchi shartnama va konvensiyalar tizimi mavjud.

TOVAR BELGISINI XALQARO HIMOYA QILISH

Soddalashtirilgan ro'yxatga olish tartibi muhim o'rın kasb etadi.

Bu o'rinda intellektual mulkni himoya qilishga qaratilgan eng muhim xalqaro hujjatlarni ajratib ko'rsatamiz:

Tovar belgilarini ro'yxatga olish bo'yicha Madrid kelishuvi (1891 yil), shuningdek, ushbu hujjatga Madrid protokoli tizimi;

Lisabon (shartnomasi) tizimi;

Gaga tizimi;

Sanoat mulkini himoya qilish to'g'risidagi konvensiya (1883 yil);

Patent kooperatsiyasi shartnomasi (1970 yil)²⁶;

Evrosiyo Patent Konvensiyasi;

Jahon mualliflik huquqi konvensiyasi (1952yil);

²⁶ <https://roscongress.org/materials/osnovnye-tendentsii-razvitiya-prava-intellektualnoy-sobstvennosti-v-sovremennom-mire-v-tom-chisle-no/>

JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH
VOLUME6 ISSUE-5 (30-May)

Adabiy va badiiy asarlarni himoya qilish to'g'risidagi Bern konvensiyasi (1886 yil).

Ushbu xalqaro hujjatlar qoidalariga ko'ra, intellektual mulk milliy patent idorasi orqali ariza berish orqali himoya qilinadi. Alovida obyektlarni muhofaza qilish maxsus tamoyillar asosida amalga oshiriladi. Masalan, Bern konvensiyasi qoidalari, agar mualliflik huquqi ushbu davlatlardan birida ro'yxatga olingan bo'lsa, barcha ishtirokchi mamlakatlar hududida adabiy asarlarni himoya qilish rejimini nazarda tutadi.

Xalqaro tovar belgilarini himoya qilishning muhim vositasi hisoblanadi. Madrid kelishuvi (1891yil, bir necha marta o'zgartirilgan) va xususan, Madrid Protokol (1989 yil), bu katta miqdorda tovar belgisi himoyasini olish imkonini beradi. Xalqaro ro'yxatdan o'tish orqali mamlakatlar uchun himoya ularning har biriga ta'sir qiladi. Madrid tizimining asosiy afzalligi – bu shunday imkoniyat ro'yxatdan o'tkazilishi kerak bo'lgan obyekt har bir ro'yxatdan o'tkazilishi kerak bo'lgan har bir davlatga ariza yuborib bu obyektni ro'yxatdan o'tkazib alohida alohida hududda himoya bilan ta'minlashdan ko'ra tovar belgisini ro'yxatdan o'tkazish uchun yagona arizani WIPOga yuborish orqali umumiyligi himoya tizimi bilan ta'minlash kifoyadir.

Boshqa afzalliklarga quyidagilar kiradi:

- bir tildagi ilovalar (ingliz, frantsuz yoki ispan);
- onlayn rasmiylashtirish imkoniyati, kredit kartasidan foydalangan holda xalqaro ro'yxatga olish uchun to'lovlarni to'lash yoki to'g'ridan-to'g'ri WIPO hisobiga mablag' o'tkazish;
- shuningdek barcha belgilangan mamlakatlarni qamrab oluvchi manzil;
- obyektni himoya qilish muddati boshlanishi uchun umumiyligi bitta sanani belgilash imkoniyati;
- tovar belgisini masofaviy yangilash va ro'yxatdan o'tkazish imkonitaytlari mavjud.

Xalqaro miqyosda intellektual mulk huquqlarini himoya qilishning umumiyligi tamoyillarini ajratib ko'rsatamiz:

intellektual mulk sohasidagi ko'pgina xalqaro hujjatlar sizga arizada ko'rsatilgan bir yoki bir nechta davlat hududida himoya qilish uchun patent berishga imkon beradi, ammo Evrosiyo Konvensiyasi patentni himoya qilish rejimini bir vaqtning o'zida barcha mamlakatlarga (agar bunday shart bo'lsa arizaga kiritilgan bo'lsa) tatbiq etadi;

o'z davlati hududida amaldagi patentga ega bo'lgan shaxs Konvensiya ishtirokchisi bo'lgan davlatda himoya so'rab murojaat qilganda talabnomanining ustuvorligini oladi (ustunlik muddati 12 oy);

himoya belgilangan muddatga (masalan, 10 yil) beriladi, undan keyin patentni uzaytirish uchun ariza berish kerak.

Shunday qilib, xalqaro patent huquqi mualliflar va huquq egalarining ustuvorligini, agar ular o'z davlatlaridan tashqarida himoya qilish uchun murojaat qilsalar, tan oladi.

JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH
VOLUME6 ISSUE-5 (30-May)

Keling, bir yoki bir nechta xorijiy davlatlar hududida intellektual mulkni himoya qilishni o'rnatish qanday amalga oshirilishini ko'rib chiqaylik.

Intellektual mulkni ro'yxatga olish tushunchasi va u nima uchun kerak?!

Masalan Rossiya Federatsiyasi qonunchiligi ro'yxatga olingan intellektual mulk obyektlari (OIP) to'g'risidagi ma'lumotlarni maxsus davlat registrlariga kiritishdan iborat bo'lgan davlat ro'yxatidan o'tkazish tartibini nazarda tutadi.

Patent huquqi obyektlari (ixtiolar, foydali modellar, sanoat namunalar) va seleksiya yutuqlari uchun ro'yxatga olish nafaqat eksklyuziv (mulk) huquqlar, balki shaxsiy nomulkiy huquqlar ham paydo bo'lishining zarur shartidir. Amalda bu shuni anglatadiki, ro'yxatdan o'tmasdan, hatto mualliflikning o'zi ham ushbu ob'ektlar uchun tan olinmaydi.

Ma'lumotlar bazalari va kompyuter dasturlari kabi mualliflik huquqi ob'ektlari uchun qonun hujjatlarida unchalik qat'iy talablar qo'yilmaydi, chunki muallif yoki mualliflik huquqi egasining iltimosiga binoan intellektual mulk huquqini ro'yxatdan o'tkazish mumkin, ammo bu tartib hatto mutlaq huquqlarni amalga oshirish uchun ham majburiy emas.

Mualliflik huquqi va turdosh huquqlarning boshqa barcha obyektlari uchun davlat ro'yxatidan o'tkazish nazarda tutilmagan, lekin amalda u depozit yoki notarial tasdiqlash bilan almashtiriladi.

Ba'zi mamlakatlarda intellectual mulk huquqini himoya qilish tizimi ayniqsa raqamli texnologiyalar keng joriy qilinmagan mamlakatlarda ularni ro'yxatdan o'tkazish va himoya qilishda mummolar yuzaga kelmoqda.

"Afsuski, intellektual faoliyat natijalari mualliflarining katta qismi (ilmiy, adabiy va badiiy asarlar, kompyuter dasturlari, kompilyatsiyalar, ma'lumotlar bazalari,

fonogrammalar, ixtiolar, radio va televideenie dasturlari va boshqalar), shuningdek boshqalar

Internetdagi huquqbazarliklardan jabr ko'rgan huquq egalari va merosxo'rlari, kuch berib harakat qilishdan bosh tortadilar, chunki isbotlash yoki tizim murakkabligi uchun yanglishib ishonadilar"²⁷.

Xalqaro va Yevropa darajasida himoya tizimi:

Xalqaro huquq tizimida adabiy va san'at asarlarini himoya qilish to'g'risidagi Bern konvensiyasi (1971), YIning kompyuter dasturlarini himoya qilish bo'yicha 91/250/EEC direktivasi, "Adabiyot va san'at asarlarini himoya qilish to'g'risida"gi Rim konvensiyasi (1961) ga murojaat qilish zarur. Bundan tashqari, Intellektual mulk huquqlarining savdo aspektlari to'g'risidagi bitim (TRIPS) 10-moddasiga binoan, manba kodi va obyekt kodi kabi kompyuter dasturlari Bern konvensiyasi (1971) va ma'lumotlar yoki boshqa materiallarni yig'ish bo'yicha aqliy faoliyat natijasi bo'lgan mashinada o'qiladigan yoki boshqa shakldagi adabiy asarlar sifatida himoyalangan. Bundan tashqari, yuqorida qayd etilgan asarlarni himoya qilishga taalluqli hujjalarga

²⁷ Защита интеллектуальной собственности : учеб. пособие / О. В. Черкасова ; М-во образования и науки Рос. Федерации, Урал. федер. ун-т. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2017. — 102 с.

JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH
VOLUME6 ISSUE-5 (30-May)

WIPO Internet Shartnomalari (WCT va WPPT) 96 va Parij, Jeneva va Bryussel konventsiyalari ham kiradi.

Bu borada rivojlangan davlatlar huquqini ko'radigan bo'lsak ularda o'ziga xos tartiblarni ham uchratish mumkin.

Masalan Singapurda:

Savdo markasi harflar, so'zlar, ismlar, imzolar, yorliqlar, moslamalar, chiptalar, shakllar va ranglar yoki ushbu elementlarning har qanday kombinatsiyasi sifatida tanilgan. Bu sizning biznesingiz tovarlari yoki xizmatlarini boshqa savdogarlarnikidan farqlash uchun belgi sifatida ishlataladi.

Ro'yxatdan o'tgan savdo belgisi marka egasiga uni ro'yxatdan o'tkazish yurisdiktsiyasida tovar belgisidan foydalanish va undan foydalanish huquqini beradi. Shuningdek, bu sizga boshqa davlatlarda tovar belgisini ro'yxatdan o'tkazishda ma'lum ustuvorliklar va afzalliklarga ega bo'lishga yordam beradi.

Singapurda tovar belgilarini ro'yxatdan o'tkazish bo'yicha batafsil tartib:

Agar arizada kamchiliklar bo'lmasa va tovar belgisiga e'tirozlar bo'lmasa, unda barcha ariza berish jarayoni arizani qabul qilishdan ro'yxatdan o'tkazishga qadar 6 oydan 8 oygacha davom etishi mumkin.

1. Singapurda savdo belgingizni ishlab chiqarish.

Siz o'zingiz tomonidan o'ziga xos savdo belgisini yaratasziz. Savdo belgisi sifatida ro'yxatdan o'tkazib bo'lmaydigan ba'zi turlari mavjud:

- Ta'riflovchi belgilar (masalan, super, eng yaxshi, arzon, o'nlab).

- O'zingizning savdo-sotiqingiz uchun o'ziga xos bo'lмаган yoki odatiy bo'lмаган belgilar (sizning savdo-sotiqingizga nisbatan yaxshi qabul qilingan va siz taklif qilayotgan tovar yoki xizmatni farqlamaydigan belgilar).

- Axloqsiz xatti-harakatlarni xafa qilishi yoki targ'ib qilishi mumkin bo'lgan belgilar.

- Yolg'on belgilar (tovarlar yoki xizmatlarning tabiatи, sifati yoki geografik kelib chiqishini noto'g'ri ko'rsatishi mumkin bo'lgan belgilar).

- Oldingi belgilar bilan bir xil bo'lgan belgilar.

- Chalkashlikka olib keladigan belgilar, chunki o'xshash yoki bir xil tovarlarga va / yoki xizmatlarga nisbatan ilgari qo'yilgan o'xshash yoki bir xil belgi mavjud.

- Qaysi biri taniqli belgilar bilan bir xil yoki o'xshash.

2. Tovarlar / xizmatlar sinfini aniqlang.

Tovar belgilarini tasniflash bo'yicha Nitrsa shartnomasida belgilangan tovar va xizmatlarning xalqaro tasnifiga ko'ra, Singapurda jami 34 tovar tovarlari va 11 xizmat turlari mavjud. Tovar belgisini ro'yxatdan o'tkazish so'raladigan tovarlar / xizmatlar turlari to'g'risida qaror qabul qilishingiz kerak.

3. Ariza berishdan oldin qidirish va tekshirish.

Tovar belgingiz uchun tovar / xizmatlar sinfini aniqlagandan so'ng, biz Singapur savdo belgilarining reestri tomonidan olib borilgan yozuvlarda bir xil yoki o'xshash savdo belgisi allaqachon ro'yxatdan o'tganligini yoki boshqa treyder tomonidan

JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH
VOLUME6 ISSUE-5 (30-May)

murojaat qilinganligini tekshirib ko'ramiz. tovar va xizmatlarning bir xil yoki o'xshash sinfiga nisbatan.

4. Arizani topshirish.

Tovar belgisini ro'yxatdan o'tkazish uchun ariza to'ldirishingizni qo'llab-quvvatlaymiz. Arizada ko'rsatilgan tovarlar va xizmatlar Xalqaro tovar va xizmatlar tasnifiga mos kelishi kerak.

5. Singapur intellektual mulk idorasi (IPOS) tomonidan arizani ko'rib chiqing.

Ariza formasini olgandan so'ng, IPOS hujjatlarni minimal talablarga javob berishiga ishonch hosil qilish uchun ko'rib chiqadi.

Shaklga qo'yiladigan minimal talablar bajarilganda, ma'lumot to'ldirilgan sanasi ko'rsatilgan va savdo belgisining raqami berilgan holda E'tirof maktubi orqali yuboriladi.

Agar bir yoki bir nechta talablar bajarilmasa, ular 2 oy ichida etishmovchilik to'g'risida xat yuborishadi (uzaytirilishi mumkin emas). Agar biz kamchiliklarni bartaraf eta olmasak yoki u muddati tugagan bo'lsa, IPOS ariza hech qachon qilinmagan deb hisoblanganligi to'g'risida xabar yuboradi.

6. Mavjud savdo belgilari va qonunchilikka zidliklarni tekshirish.

Yuqoridagi qadam tugagandan so'ng, Ro'yxatdan o'tish idorasi qarama-qarshi belgilari, geografik nomlar va tovar va xizmatlarning xalqaro tasnifiga muvofiqligini rasmiy ravishda qidiradi. Ariza, shuningdek, Singapur tovar belgilari to'g'risidagi qonunlar bilan ko'rib chiqiladi.

Agar talablar qondirilmasa, IPOS rad etish / talablar to'g'risida xat yuboradi. Xat yuborilgan kundan boshlab 4 oy ichida unga javob berish kerak. Agar IPOS-ga javob berish uchun qo'shimcha vaqt kerak bo'lsa, u ham yuborilishi kerak. Agar vaqt ni uzaytirish to'g'risida hech qanday javob yoki so'rov olinmasa, tovar belgisi olingen deb hisoblanadi

7. Jamiyat nazorati uchun reklama

Yuqoridagi barcha qadamlar muvaffaqiyatli bajarilgandan so'ng, ariza nashr etiladi va jamoatchilikka taqdim etiladi. 2 oy ichida har qanday manfaatdor shaxs ro'yxatdan o'tishga qarshi chiqishi mumkin.

Agar idora raqibdan e'tiroz olgan bo'lsa, ariza beruvchiga xabar beriladi va javob berishi kerak. Qaror, ikkala tomondan qo'rqqanidan keyin qabul qilinadi.

8. Singapur savdo belgisini muvaffaqiyatli ro'yxatdan o'tkazish

Agar qarama-qarshilik bo'lmasa yoki muxolifat muhokamasining natijasi sizning foydangizga bo'lsa, Ro'yxatdan o'tish to'g'risidagi guvohnoma berilib, Savdo markasi 10 yil davomida himoya huquqiga ega bo'ladi.

Yangilash

Tovar belgisini ro'yxatdan o'tkazish ariza topshirilgan kundan boshlab 10 yil davomida amal qiladi. Amaldagi yangilanish to'lovini to'lash orqali uni 10 yil davomida cheksiz yangilash mumkin²⁸.

²⁸ <https://www.offshorecompanycorp.com/af/uz/company-formation/jurisdiction/singapore/ip-trademark>

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Защита интеллектуальной собственности : учеб. пособие / О. В. Черкасова ; М-во образования и науки Рос. Федерации, Урал. федер. ун-т. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2017. — 102 с.
2. <https://roscongress.org/materials/osnovnye-tendentsii-razvitiya-prava-intellektualnoy-sobstvennosti-v-sovremennom-mire-v-tom-chisle-no/>
3. <https://www.offshorecompanycorp.com/af/uz/company-formation/jurisdiction/singapore/ip-trademark>